

Sygn. akt III AUa 1874/12

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 17 kwietnia 2013 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Antonina Grymel (spr.)
Sędziowie	SSA Lena Jachimowska SSA Ewa Piotrowska
Protokolant	Ewa Bury

po rozpoznaniu w dniu 17 kwietnia 2013r. w Katowicach

sprawy z odwołania M. K. (M. K.)

przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R.

o ekwiwalent pieniężny z tytułu prawa do bezpłatnego węgla

na skutek apelacji ubezpieczonego M. K.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach Ośrodka Zamiejscowego w Rybniku

z dnia 27 czerwca 2012r. sygn. akt IX U 743/12

oddala apelację.

/-/SSA L.Jachimowska /-/SSA A.Grymel /-/SSA E.Piotrowska

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 1874/12

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 13 kwietnia 2012r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w R. odmówił M. K. prawa do wypłaty ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla za lata 2010-2011 podnosząc,

iż w związku z wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Katowicach z dnia 16 września 2009r. w sprawie sygn. akt III AUa 2466/08 oddalającym jego odwołanie w sprawie wypłaty ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla za 2002r.,

a zatem rozstrzygającym, iż nie należy on do grupy uprawnionych do wypłaty tego ekwiwalentu, brak podstaw do wypłaty ekwiwalentu także za lata 2010-2011.

W odwołaniu od powyższej decyzji ubezpieczony domagał się jej zmiany i przyznania prawa do przedmiotowego ekwiwalentu.

Organ rentowy wniósł o oddalenie odwołania powołując się na okoliczności przytoczone w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji.

Sąd Okręgowy - Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Gliwicach Ośrodek Zamiejscowy w Rybniku wyrokiem z dnia 27 czerwca 2012r. oddalił odwołanie.

Swoje rozstrzygnięcie Sąd Okręgowy poprzedził ustaleniem, iż ubezpieczony od 1 czerwca 1990r. pobiera emeryturę górniczą.

Prawo do renty uzyskał po rozwiązaniu stosunku pracy z ostatnim pracodawcą - Przedsiębiorstwem (...) w J..

Jako pracownik powyższego przedsiębiorstwa był uprawniony do deputatu węglowego w ilości 8 ton na podstawie Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Przedsiębiorstwa (...) w J. z dnia 26 listopada 1994r. oraz Ponadzakładowego Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów (...) z dnia 21 grudnia 1991r.

Po uzyskaniu prawa do emerytury odwołujący do 1995r. otrzymywał deputat węglowy, zaś od dnia 1 stycznia 1996r. utracił prawo do tego świadczenia, gdyż jego były pracodawca protokołem dodatkowym nr 5 z dnia 30 maja 1995r. w zakładowym układzie zbiorowym pracy wprowadził zmiany i zaprzestał wydawania deputatu węglowego lub jego pieniężnego ekwiwalentu emerytom i rencistom.

Sąd I instancji podał także, iż pełną wartość deputatu węglowego uwzględniono w podstawie wymiaru świadczeń emerytalnych ubezpieczonego.

Wskazał nadto, iż odwołujący w dniu 22 marca 2012r. złożył wniosek o ustalenie uprawnień do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla za lata 2010-2011 na podstawie przepisów ustawy z dnia 6 lipca 2007r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw robót górniczych, do którego dołączył oświadczenie, iż w latach 2002-2007 nie pobierał ekwiwalentu pieniężnego lub bezpłatnego węgla w naturze.

Przechodząc do rozważań Sąd Okręgowy zaznaczył, iż ubezpieczony wywodzi swoje pretensje do spornego świadczenia z przepisów ustawy z dnia 6 lipca 2007r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw robót górniczych.

Zauważył również, iż odwołujący korzystał z prawa do pobierania u swego byłego pracodawcy deputatu węglowego w ilości 2,5 tony rocznie zgodnie z postanowieniami Układu Zbiorowego Pracy dla (...)z dnia 1 lutego 1980r.

Bezspornym jest, iż wymienione przedsiębiorstwo figuruje w wykazie przedsiębiorstw robót górniczych objętych restrukturyzacją węgla kamiennego z mocy przepisów ustawy z dnia 26 listopada 1998r. Wymienione jest także w Załączniku nr 1 do Układu Zbiorowego Pracy dla pracowników zakładów (...) z dnia 21 grudnia 1991r. oraz w protokołach dodatkowych nr 7 z dnia 21 listopada 1995r.

Sąd I instancji stwierdził również, iż możliwość utraty przez emerytów i rencistów prawa do świadczeń deputatowych zarysowała się w związku z nowelizacją Działu XI Kodeksu pracy dokonaną ustawą zmieniającą z dnia

29 września 1994r. (Dz. U. nr 113, poz. 547). Co do Układu Zbiorowego Pracy dla pracowników zakładów (...) z dnia 21 grudnia 1991r. skorzystano

z możliwości porozumienia i przekształcenia Układu w Ponadzakładowy Układ Zbiorowy Pracy, co miało ten skutek, iż zgodnie z art. 239 kp jego postanowienia znajdowały zastosowanie do wszystkich pracowników zatrudnionych w jednostkach organizacyjnych wymienionych w Załączniku nr 1 do tego aktu. Odmienne rzecz miała się z układami zbiorowymi pracy i porozumieniami o przystąpieniu do nich zawartymi przed dniem 1 stycznia 1987r., a do takich należał Układ Zbiorowy Pracy dla (...) z daty 1 lutego 1980r. Układ ten, gwarantujący pracownikom, którzy przeszli na emeryturę lub rentę z jednostek organizacyjnych nim objętych i pod jego rządami, obowiązywał tylko przez rok po wejściu w życie powyższego aktu nowelizacyjnego, po czym wygasł wskutek braku możliwości przekształcenia go w Ponadzakładowy Układ Zbiorowy Pracy w rozumieniu przepisów Działu XI Kodeksu pracy.

Jeżeli podmioty predysponowane do zawarcia porozumieniu, o jakim mowa w art. 9 ustawy nowelizującej Kodeks pracy skorzystały z tej możliwości i odstąpiły od stosowania uprawnień i świadczeń określonych w Układzie Zbiorowym Pracy dla (...) z dnia 1 lutego 1980r., nie wiążą ich też postanowienia Układu Zbiorowego Pracy z dnia 21 grudnia 1991r.

W ocenie Sądu Okręgowego, skoro ubezpieczony wywodził swoje pretensje deputatowe z postanowień Układu Zbiorowego Pracy z dnia 1 lutego 1980r., istota problemu sprowadzała się do pytania, czy jego były pracodawca - Przedsiębiorstwo (...) w J. skutecznie odstąpiło od stosowania świadczeń wynikających z unormowań tego aktu, w trybie określonym w art. 9 ust. 3 ustawy nowelizującej Dział XI Kodeksu pracy.

W ustalonym stanie faktycznym Sąd ten przyjął, iż strony zawarły w powołanym wyżej trybie porozumienie o odstąpieniu od stosowania świadczeń gwarantowanych emerytom i rencistom w Układzie Zbiorowym Pracy dla (...), a tym samym została spełniona przesłanka negatywna rozciągnięcia na ubezpieczonych unormowania art. 22 ust. 2 pkt 1 Układu Zbiorowego Pracy dla pracowników zakładów(...)z dnia 21 grudnia 1991r.

W tej sytuacji Sąd I instancji stwierdził, iż począwszy od dnia 26 listopada 1995r. postanowienia art. 22 Układu Zbiorowego Pracy dla pracowników zakładów (...) z dnia 21 grudnia 1991r. nie dotyczą byłych pracowników Przedsiębiorstwa (...) w J., a wobec tego ubezpieczony nie jest osobą uprawnioną w rozumieniu art. 2 cytowanej ustawy z dnia 6 lipca 2007r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw robót górniczych i przedmiotowe świadczenie mu nie przysługuje.

Sąd podkreślił przy tym, iż powyższe stanowisko jest tożsame z jednolitą i ugruntowaną linią orzecniczą Sądu Apelacyjnego w Katowicach, zwracając uwagę, iż w przypadku ubezpieczonego wyroki takie zapadły w sprawach sygn. akt III AUa 2466/08 oraz III AUa 984/10.

Z powyższych względów na podstawie art. 477¹⁴ § 1 kpc Sąd Okręgowy orzekł o oddaleniu odwołania.

Apelację od przedstawionego orzeczenia wywiódł ubezpieczony.

Nie formułując zarzutów, wniósł o zmianę decyzji na umożliwiającą mu otrzymanie rzeczonego ekwiwalentu pieniężnego.

Podniósł, iż nie zgadza się z zaskarżonym wyrokiem, który podtrzymuje decyzję organu rentowego w sprawie odmowy wypłaty ekwiwalentu pieniężnego

z tytułu prawa do bezpłatnego węgla za lata 2010-2011, albowiem decyzja ta nie ma oparcia w stanie faktycznym, gdyż przysługuje mu prawo do wspomnianego ekwiwalentu, do którego uprawnienie nabył wraz z emeryturą.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja ubezpieczonego, jako całkowicie bezzasadna, nie zasługiwała na uwzględnienie.

Spór w rozpatrywanym przypadku ponownie dotyczył prawa M. K. do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla na podstawie przepisów ustawy z dnia 6 lipca 2007r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw robót górniczych (Dz. U. nr 147, poz. 1031 ze zm.) - za lata 2010-2011.

Sąd I instancji prawidłowo ustalił okoliczności faktyczne sprawy, które w zasadzie były bezsporne, jak również trafnie zastosował i zinterpretował właściwe przepisy prawne.

Stanowisko tego Sądu w pełni podziela Sąd Apelacyjny, wobec faktu zaś, iż Sąd Okręgowy przedstawił najważniejsze argumenty przemawiające za przyjęciem, iż skarżący nie jest osobą uprawnioną do ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla w rozumieniu art. 2 pkt 1 cytowanej ustawy, które ponadto zostały obszernie zaprezentowane zarówno w uzasadnieniu wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 16 września 2009r. w sprawie sygn. akt III AUa 2466/08 - zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Gliwicach Ośrodka Zamiejscowego w Rybniku z dnia 28 maja 2008r. w sprawie sygn. akt IX U 913/08 i oddalającego jego odwołanie od decyzji odmawiającej mu prawa do wypłaty ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla za rok 2002, przesądzając tym samym brak uprawnień ubezpieczonego do spornego świadczenia, jak również w uzasadnieniu wyroku Sądu Okręgowego z dnia 1 marca 2010r. w sprawie sygn. akt IX U 22/10, którym z kolei oddalono jego odwołanie od decyzji odmawiającej prawa do wypłaty ekwiwalentu pieniężnego z tytułu prawa do bezpłatnego węgla za lata 2003 oraz 2004-2005 (podzieloną przez Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 30 listopada 2010r. w sprawie sygn. akt III AUa 984/10 oddalającym apelację odwołującego) za zbędne uznać należy ich kolejne szczegółowe przytaczanie w tym miejscu. Zarówno bowiem okoliczności faktyczne, jak i stan prawny od tego czasu nie uległy zmianie.

Przypomnienia wymaga jednak, iż wspomniana ustawa z dnia 6 lipca 2007r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw robót górniczych nie przyznaje uprawnień deputatowych tym emerytom i rencistom, którzy nie nabyli ich wcześniej na gruncie przepisów prawa pracy, ani też nie przywraca tych uprawnień tym, którzy na gruncie prawa pracy je utracili. Celem tej ustawy jest bowiem jedynie ponowne zapewnienie ochrony majątkowej prawa do deputatu węglowego, polegającej na wskazaniu obok dotychczasowego pracodawcy drugiego, dodatkowego płatnika w postaci Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i zabezpieczenie środków budżetowych na spełnienie tych roszczeń.

Możliwość utraty uprawnień do deputatu węglowego powstała w związku z nowelizacją przepisów Działu XI Kodeksu pracy, dokonaną ustawą z dnia 29 września 1994r. o zmianie ustawy Kodeks pracy oraz o zmianie niektórych innych ustaw (Dz. U. nr 113, poz. 547), zgodnie z przepisem art. 9 ust. 1 której, z upływem 12 miesięcy od jego wejścia w życie utraciły moc wszystkie układy zbiorowe pracy i porozumienia o przystąpieniu do nich, zawarte przed tym dniem z tym, że w przypadku układów pochodzących sprzed dnia 1 stycznia 1987r. nie było możliwości przedłużenia ich obowiązywania w dotychczasowym kształcie.

Nie ulega zatem wątpliwości, że Układ Zbiorowy Pracy dla (...) z dnia 1 lutego 1980r., gwarantujący pracownikom, którzy przeszli na emeryturę lub rentę z jednostek organizacyjnych nim objętych i pod jego rządami oraz wdowom, wdowcom i sierotom po tychże pracownikach, prawo do deputatu węglowego w ilości 2,5 tony rocznie, obowiązywał tylko przez rok po wejściu w życie powyższej ustawy nowelizacyjnej, po czym wygasł wskutek braku możliwości przekształcenia go w ponadzakładowy układ zbiorowy pracy w rozumieniu przepisów Działu XI Kodeksu pracy. Poszczególni pracodawcy mogli jednak w tym czasie zawrzeć z działającymi u nich zakładowymi organizacjami związkowymi porozumienie o włączeniu uprawnień i świadczeń określonych w tym Układzie do swoich zakładowych układów zbiorowych pracy albo o odstąpieniu od ich stosowania.

Wypada przypomnieć, iż w § 34 Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Przedsiębiorstwa (...) w J., obowiązującego od dnia 26 listopada 1994r. i zarejestrowanego przez Okręgowego Inspektora Pracy w K. w dacie 9 lutego 1996r., inkorporowano do tego aktu postanowienia Układu Zbiorowego Pracy dla(...) z dnia 1 lutego 1980r., dotyczące prawa emerytów i rencistów do bezpłatnego węgla - podwyższając je - do 3 ton węgla rocznie.

Dodać należy także, iż § 3 ust. 1 protokołu dodatkowego nr 5 z dnia 30 maja 1995r. do wymienionego Układu Zbiorowego Pracy z dnia 26 listopada 1994r. postanowiono, iż w związku z zawartym w dniu 19 maja 1995r. porozumieniem pomiędzy stronami uprawnionymi do zawarcia Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy, w sprawie odstąpienia od wydawania i wypłaty deputatu węglowego emerytom, rencistom i członkom ich rodzin, zmieniono - z mocą od dnia 1 stycznia 1996r. - całkowite brzmienie wymienionego § 34 Zakładowego Układu Zbiorowego Pracy, nie zapisując w jego treści zasad wydawania i wypłaty deputatu węglowego emerytom, rencistom i członkom ich rodzin.

Zatem w drodze porozumienia z dnia 19 maja 1995r. podmioty predysponowane do zawarcia zakładowego układu zbiorowego pracy Przedsiębiorstwa (...) w J. odstąpiły od dnia 1 stycznia 1996r. od realizacji postanowień "starszego" układu, w związku z czym jego byli pracownicy - emeryci i renciści oraz uprawnione do renty rodzinnej wdowy po byłych pracownikach, dotychczas uprawnieni do deputatu węglowego na podstawie regulacji Układu Zbiorowego Pracy dla (...) z dnia 1 lutego 1980r. - nie zostali objęci regulacją art. 22 ust. 2 pkt 1 Ponadzakładowego Układu Zbiorowego Pracy.

W konsekwencji przyjąć należy, iż ubezpieczony w dniu 14 stycznia 1999r. nie był uprawniony do deputatu węglowego na podstawie Układu Zbiorowego Pracy dla Pracowników Zakładów (...) z dnia 21 grudnia 1991r., co oznacza również, iż nie jest on osobą uprawnioną w rozumieniu wspomnianej ustawy z dnia 6 lipca 2007r. o ekwiwalencie pieniężnym z tytułu prawa do bezpłatnego węgla dla osób uprawnionych z przedsiębiorstw robót górniczych.

Z przedstawionych względów uznając apelację ubezpieczonego za pozbawioną jakichkolwiek podstaw, Sąd Apelacyjny na mocy art. 385 kpc orzekł o jej oddaleniu.

/-/SSA L. Jachimowska /-/SSA A. Grymel /-/SSA E. Piotrowska

Sędzia Przewodniczący Sędzia

JM